

PARA | HABER

Tüm eylül aylarının en iyisi

İhracatta geçmiş tüm Eylül aylarının rekoru kırıldı. Türkiye'nin ihracatı geçen ay yüzde 4.8 artışla 16 milyar doları aştı. Rakamlar, pandemi sonrası normalleşme sürecinin sorunsuz ilerlediğini ortaya koyuyor...

HÜLYA GENÇ SERTKAYA

hulya.genc@paradergi.com.tr

TÜRKİYE'NİN ihracatı pandemiye rağmen yeni rekorlara imza attı. İhracat Eylül'de yıllık yüzde 4.8, aylık yüzde 28.5 artışla 16 milyar 13 milyon dolara ulaşarak Cumhuriyet tarihinin en yüksek eylül ayı rekoru oldu. Aynı zamanda aylık bazda 2020'nin en yüksek ihracat rakamına ulaşıldı. Ticaret Bakanlığı'nın genel ticaret sistemine göre açıkladığı geçici dış ticaret verilerine göre, Eylül'de ithalat yüzde 23.3 artarak 20 milyar 892 milyon dolara yükselirken, bu dönemde dış ticaret açığı yüzde 192.7 artışla 4 milyar 879 milyon dolar oldu. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise Eylül'de, geçen yılın aynı

dönemine göre 13.6 puan azalışla yüzde 76.6 düzeyinde hesaplandı. Altın ticareti hariç tutulduğunda Eylül'de Türkiye'nin ihracatı yüzde 5.9 artarak 15.9 milyar dolar, ithalatı yüzde 9.1 artarak 17.5 milyar dolar, ihracatın ithalatı karşılama oranı ise yüzde 90.9 oldu.

Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, ikinci çeyreğe göre üçüncü çeyrekteki ihracat artışının yüzde 34.5 olduğunu belirterek, bu rakamların ihracatta pandemi etkisinden toparlanmanın ve normalleşme sürecinin başarılı bir şekilde devam ettiğini teyit ettiğini kaydetti. Türkiye İhracatçılar Meclisi Başkanı İsmail Gülle ise,

Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan

Eylül'de geçen yılın aynı ayına göre 20 sektörün ihracatını artırdığını açıkladı. Halı ve yaş meyve sebze sektörlerinin ise tarihlerinin en yüksek Eylül ayı ihracatını gerçekleştirdiğini dile getiren Gülle, 2.6 milyar dolarlık ihracat gerçekleştiren otomotiv sektörünün liderliği geri aldığını, 1.8 milyar dolara ulaşan hazır giyim sektörünün ikinci, 1.6 milyar dolara ulaşan kimyevi maddeler sektörünün üçüncü olduğunu söyledi.

İSO TÜRKİYE İMALAT PMI 52.8 OLDU

İstanbul Sanayi Odası (İSO) ve IHS Markit'ten elde edilen PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) anket verileri faaliyet koşullarındaki iyileşmenin üçüncü çeyrek sonunda devam ettiğine, Covid-19 salgını kaynaklı daralmanın ardından toparlanmanın sürdüğüne işaret etti. Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan imalat **sanayi** performansında güvenilir referans kabul edilen **İSO Türkiye İmalat PMI**, Eylül'de 52.8'e gerilemekle birlikte, önceki aya göre sektörün faaliyet koşullarında güçlü iyileşmenin sürdüğüne işaret etti. Böylece faaliyet koşulları son dört ay boyunca güçlenmiş

Ekonomik güven endeksi Eylül'de 88.5 oldu

	Eylül Endeks	Aylık değişim (%)
Ekonomik güven endeksi	88,5	3,1
Tüketici güven endeksi	82,0	3,2
Reel kesim güven endeksi	105,7	0,5
Hizmet sektörü güven endeksi	74,9	6,4
Perakende ticaret sektörü güven endeksi	93,5	-1,5
İnşaat sektörü güven endeksi	83,3	-2,0

Kaynak: TÜİK
Değerler mevims etkilerinden arındırılmış değerlerdir.

Prof. Dr. Harun ÖZTÜRKLER / Kırıkkale Üniversitesi Öğretim Üyesi

“İstihdam artışı için olumlu”

Eylül'de tüketici güven endeksindeki artış, hizmetler sektörü güven endeksindeki yüksek oranlı artış, imalat PMI endeksinin 50'nin üzerinde değer alması, ekonomik büyümenin üçüncü çeyrekte sürdüğü anlamına geliyor. İmalat

sanayinde üretim ve sipariş artışının Şubat 2018'den beri en yüksek istihdam artışı ortaya çıkarması, diğer sektörlerdeki istihdam artışına dönüşmesi işsizlikteki artışın durması yönünde ümit verici bir gösterge. Ocak-Eylül döneminde sermaye mali ithalatındaki yüzde 15.9 gibi yüksek oranlı artış da ekonomik büyüme ve istihdam artışı için olumlu. İhracatın

Eylülde 16 milyar dolara çıkması ihracat pazarlarımızda toparlanma işareti olması yanında, toplam talebin de üçüncü çeyrekte artacağı ve böylece büyümenin pozitif olacağına işaret ediyor. Kurlarda son iki aydaki yüksek oranlı yüksek oranlı artış, ihracat piyasalarında rekabet gücünün ve ihracatın yılın geri kalanında artmasına katkı sağlayacak.

oldu. Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, Türkiye İmalat PMI Ağustos'ta 54.3 düzeyindedeydi.

Covid-19 salgınında en kötünün geride kalmasının ardından normale dönüş sürecinin devam etmesi, talebin Eylül'de iyileşmesini sağladı. Bunun sonucu olarak, üretim ve yeni siparişlerdeki büyüme sürdü. Her iki alt endeks de üst üste dördüncü ay artış gösterdi. Kapasitedeki genişlemenin yanı sıra yeni siparişlerdeki artışın ivme kaybetmesi, firmaların birikmiş işlerini azaltmasına olanak sağladı. TL'deki zayıflık enflasyonist baskıların Eylül'de de artmasına yol açtı. Girdi maliyetleri enflasyonu son iki ayda artarak Ekim 2018'den bu yana en yüksek seviyeye ulaştı.

EKONOMİK GÜVEN ENDEKSİ ARTTI

Tüketici güven endeksinde gerçekleştirilen güncelleme ekonomik güven endeksinde yansıtıldı. TÜİK verilerine göre güncellenen verilerle ekonomik güven endeksi Eylül'de bir önceki aya göre yüzde 3.1 oranında artarak 88.5 değerine yükseldi. Ekonomik güven endeksindeki artış tüketici, reel kesim ve hizmet sektörü güven endekslerindeki artıştan kaynaklandı. Eylül'de bir önceki aya göre tüketici güven endeksi yüzde 3.2 artışla 82, reel kesim güven endeksi yüzde 0.5 artışla 105.7, hizmet sektörü güven endeksi yüzde 6.4 artışla 74.9 değerini aldı. Perakende ticaret sektörü güven endeksi Eylül'de yüzde 1.5 oranında azalarak 93.5 ve inşaat sektörü güven endeksi yüzde 2 oranında azalarak 83.3 oldu. Endeksin

Prof. Dr. Murat ÇETİNKAYA / Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Öğretim Üyesi

“Üçüncü çeyrekte büyüme yukarı yönlü ivmeleneyecek”

Eylül PMI rakamının 52.8 gerçekleşmesiyle üçüncü çeyrekte büyümede yukarı yönlü ivmelenmeyi göreceğiz. Eylül'de artan siparişlerle Şubat 2018'den beri en yüksek oranda istihdam artışı gerçekleşmesi önemli. Eylül'de önceki aylara göre beklenen bir ivme kaybı var. Bunun nedeni, TCMB'nin parasal sıkılaşma ve ardından kredi hacminin daralmasının üretim üzerine yansımaları. TCMB'nin sıkılaştırma politikalarına devam edeceğine ilişkin politika adımları son çeyrekte büyüme dinamiklerini olumsuz yönde etkileyerek daralma beklentilerini güçlendiriyor. Eylül'de ihracat 4.84 artmasına rağmen, ilk dokuz ayda ihracat yüzde 10.9 gerileme ile 118.4 milyar dolara düştü. İthalatımız ise, yüzde 23.3 artarak 20.9 milyar dolara ulaştı. Sağlık sorunu ortadan kalkmadan dış ticaretin tam normalleşmesi mümkün gözüküyor.

100'den küçük olması genel ekonomik duruma ilişkin kötümserliği gösteriyor.

GÖZLER ENFLASYON VERİLERİNDE

Gözler 5 Ekim Pazartesi günü açıklanacak Eylül ayı enflasyon verilerine çevrildi. Ahlatcı Yatırım Genel Müdür Yardımcısı Tonguç Erbaş, TÜFE'nin Eylül'de aylık yüzde 1.12, yıllık yüzde 11.91 düzeyinde artacağı görüşünde. Erbaş, yılsonu enflasyon tahminini ise yüzde 11.50 olarak ifade etti. A&T Bank Ekonomik Araştırmalar Müdürü Ayşe Özden ise, TÜFE'de Eylül ayı için yüzde 1.7, yıllık yüzde 12.4 civarında artış beklentisini dile getirdi. Özden, yılsonu enflasyon tahminini ise yüzde 11.3 olarak açıkladı. Tera Yatırım Ekonomisti Enver Erkan, Eylül ayı enflasyonunun aylık bazda yüzde 2.1, yıllık bazda yüzde 13 seviyesinde gerçekleşmesini beklediklerini söyledi. Erkan, “Çekirdek enflasyon ve ÜFE, manşet TÜFE'de yükselişe neden olacak. Geçen yıldan bir baz etkisi yardımı olmaması itibarıyla ilerleyen aylarda enflasyonda hedef üzeri gerçekleşme olabilir. TL'nin stabilize kazanması konusu önemli, bu nedenle önümüzdeki aşamada TCMB'nin sıkılaştırma kademesini ilerletmesi ve bu yönde kararlılığı önemli olacak. Yılsonunda enflasyon beklentimiz yüzde 12.2” dedi.

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Murat Çetinkaya, özellikle kur ataklarının enflasyon üzerindeki geçişkenlik etkisi ile enflasyon beklentilerinin yukarı yönlü hareketini güçlendirdiğini kaydetti. Çetinkaya, “Mevsimsel etkilerin zayıfladığı bir dönemdeyiz, özellikle gıda fiyatlarındaki yukarı yönlü hareket enflasyon seviyesinin artmasına neden olabilecek. Kur artışlarının etkisi ile Eylül'de yüzde 12 seviyesinde bir enflasyonun gerçekleşme olasılığı yüksek. Yılsonu itibarıyla enflasyonun yüzde 11-11.5 seviyesinde gerçekleşebilir” dedi.

İhracat Eylül'de yüzde 4.8 artışla 16 milyar doları aştı

Genel ticaret sistemine göre dış ticaret verileri (Milyon dolar)	Eylül			Ocak-Eylül		
	2019	2020	Değ. (%)	2019	2020	Değ. (%)
İhracat	15 274	16 013	4,8	132 793	118 355	-10,9
İthalat	16 941	20 892	23,3	153 885	156 239	1,5
Dış ticaret hacmi	32 214	36 905	14,6	286 678	274 595	-4,2
Dış ticaret dengesi	-1 667	-4 879	192,7	-21 093	-37 884	79,6
İhracatın ithalata karşılama oranı (%)	90,2	76,6		86,3	75,8	

Kaynak: Ticaret Bakanlığı